

DÚHA

Sociálny časopis pre nevidiacich a slabozrakých občanov

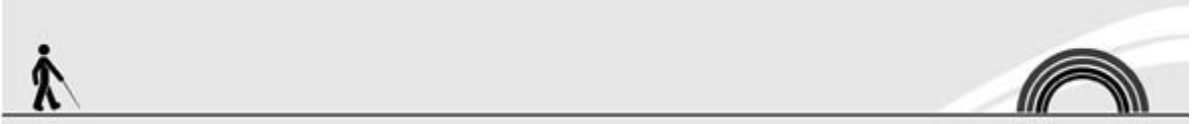
My sme akosi uhorky posadiť zabudli, takže dianie okolo nás sa nezastavilo. Preto sa môžeme spoločne vydať na pokojné hladiny rybníka a do vôle si zasurfovať, dokonca to všetko zvečniť vo fotografii, brailokresbe či krátkom texte. Objasníme vám, aké úskalia ukrývajú elektronické voľby, prizrieme sa životu albínov na čiernom kontinente, porovnáваме niekoľko paragrafov a prečítame, čo sa v posledných týždňoch popísalo bielou pastelkou. Prajeme príjemné čítanie!

3/2022 · ročník XXII.

Dátum vydania: 25. 6. 2022

Cena: 0 €

Predstavujeme

Ako sa nevidiaci vybrali na surf

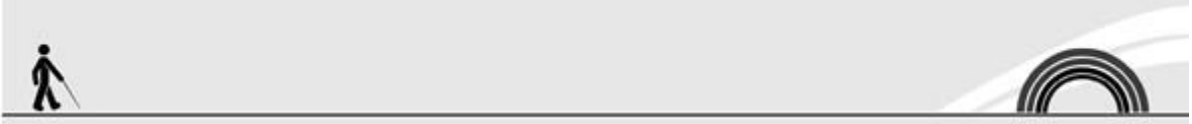
Hľadala som pre vás letnú tému, plnú slnka, vody a jemného vetra. Osviežujúcu, vzrušujúcu a inšpiratívnu zároveň. A keďže mi pred časom do jedného ucha zavialo (a z druhého nie a nie vyviať), vraj, vietor aj tak nevidno, prečo by teda nemohli nevidiaci surfovať? Jednoducho som sa po tom vetre vybrala. Milí moji, veci sa majú takto!

Či som musela prst sliniť, aby som zachytila aspoň nejaký poryv, alebo ma po prašných hradských hnalo, že som nohami prepletať nevládala, všetky cesty, ako sa ukázalo, viedli k pokojným českým rybníkom a k spomienkam Jiřího Mojžíška.

„U mňa to začalo na rekreácii na Slapskej priehrade, ktorú organizoval ešte Zväz invalidov. Klientela? Od nevidiacich a slabozrakých cez ľudí s najrôznejším telesným postihnutím až po nepočujúcich. V tamojšom stredisku vodných športov sme si mohli požičať v podstate čokoľvek, počínajúc detskými plávacími rukávnikmi, končiac slušnou plachetnicou, a – čo bolo úžasné – nikto sa nijako zvlášť nestaral, či si s tým vôbec poradíme. A verte-neverte, nikto sa neutopil, ba ani nestroskotal,“ preniesol sa s úsmevom do 80. rokov minulého storočia, kedy sa to všetko začalo variť. „Už ani neviem, s kým som sa vtedy plavil na kanoe, keď nás odrazu minulo iné. Sedel v ňom jediný pasažier a navigoval troch windsurfov, ktorí boli akurát na, vedľa alebo pod doskou. Našťastie, vietor vtedy len tak jemne pofukoval, takže sa mu „stádočko“ nerozutekávalo. Okamžite ma to zaujalo. Najmä to záhadné ovládanie – tá doska nemala kormidlo!!! Slovo dalo slovo a rozhodol som sa vyskúšať si to.“

Rekreácia skončila, ale známosť so surfom nie.

„V duchu hesla „Pomôž si, človeče, aj Pán Boh ti pomôže“, som začal improvizovať,“ pokračuje s úsmevom Jiří Mojžíšek. „Na dno jednomiestneho nafukovacieho detského kajaku som vložil nepremokavú preglejku, z bambusu som vyrobil asi dvojmetrový skladací sťažň, z drevených lišt prehnuté rahno, zo šuštiakoviny som si nechal ušiť plachtu. Kus hliníkového plechu kýli poslužil na kýl, ktorý je nutný kvôli rovnováhe, pružná časť kĺbu sťažňa vznikla z kusu hadice a tá pevná

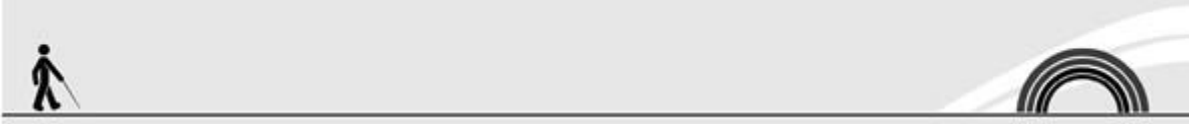
z jedného článku bielej palice. Takto vybavení sme s Robertom a Janou Vachulovcami vyrazili k pražskému Šeberáku. Pamätám si, že bola treskúca zima, Robertovi známi mi hovorili: „Keď už sa v takomto počasí chceš kúpať, aspoň sa teplo obleč!“ A tak svoju prvú jazdu absolvoval vo flanelovom pyžame a vlnených ponožkách.

„Obava, že nás odfúkne, bola úplne na mieste, takže každý odvážlivec bol priviazaný na rybárskom vlasci a istený niekým na brehu. V ten deň sme sa naozaj viac kúpali, ako jazdili. Neskôr to už vzal do rúk Robert, začali sme používať surfy, ktoré boli toho mena naozaj hodné, a ten môj zmizol v prepadlisku dejín.“

S vetrom o závod

Surfy, ktoré sú toho mena hodné, vážia takmer 15 kíl, na dĺžku majú 285, na šírku 78 cm a sú určené pre začiatočníkov. Winsurfistov so zrakovým postihnutím združuje [Tělovýchovná jednota Zora](#) a už dobrých 25 rokov ich prvý júlový týždeň môžete stretnúť v kempe Bezdrv nedaleko Českých Budějovic. Nie každý výhľad na nevidiacich a slabozrakých športovcov vám tu ale zacloní plachta, oddávajú sa totiž aj jazde na kajaku či kanoe a k dispozícii majú aj ľahký hydroplán, na ktorom sa pohybujú skákaním, tzv. aquaskipper. Ale to som sa nechala odfúknuť od témy. Každého nováčka najprv podrobia teórii, ukážu mu dosku, sťažeň, rahno a plachtu a až potom sa pristupuje k praxi. Najprv na pevnine – windsurfista sa akoby na trenažéri učí vytiahnuť plachtu, nabráť do nej vietor, nakláňať sťažeň dopredu a dozadu, a keď už má akú-takú predstavu, čo znamená, že vie, že musí stáť bokom k smeru jazdy, že vietor fúka do chrbta, že nohami natáča plavák a že zmeniť smer môže, ba musí priťahovaním a uvoľňovaním plachty, ide sa na vodu. Od vidiacich vyzvie, aká je vodná plocha veľká a zhruba aký má tvar, navlečie sa do teplého neoprénu, kriľavo oranžovej silonovej bundy, pre istotu aj do plávacej vesty a obuje si vodotesné topánky. Surf vtlačí do takej hĺbky, aby nebol položený na dne, ale aby sa pekne vznášal na hladine, vystúpi naň a z podrepu začne pomaly vstávať a zároveň vyťahovať stožiar s plachtou. Akonáhle ich dostane do zvislej polohy a do plachty naberie vietor, plavák sa pohne. Ťažko tu čosi vyčíslávať úplne presne, ale odhady hovoria o dvadsiatich, maximálne tridsiatich kilometroch za hodinu.

„Navigovať ma naviguje trasér,“ približuje Luboš Zajíc, ktorý windsurfigu prepadol na sklonku základnej školy a dnes sa môže podeliť už o vyše štvrtstoročné skúsenosti. „Jazdí na samostatnom surfe a vlastne sa prispôsobuje stope, ktorú zanechám, teda nejdem ja po tej jeho. Na

rozdiel od iných športov (ako napr. pri behu) pri windsurfigu nie je nutný taký tesný kontakt. Trasér je v takej vzdialenosti, na akú si trúfne, buď vedľa mňa, alebo za mnou. Ak by bol príliš blízko, mohli by sme sa zraziť, ak príliš ďaleko, on by na mňa nedoviedel a ja by som ho nedopočul. My totiž žiadne píšťalky ani vodotesné vysielacky nepoužívame. To, či mám trošku odpadnúť, teda dať sa po vetre a zrýchliť, alebo, naopak, vyostriť, kedy surf točiť a ako, to všetko mi povie, resp. zakričí, v závislosti od situácie. A keď sú na rybníku, neviem, plavci, lodičky, vodné bicykle alebo čokoľvek iné, upozorní ich, že nevidím (žiadne nápisy „blind“ a „guide“ na oblečení nemáme) a v prípade kolízie sa im nebudem vedieť vyhnúť, tak nech sa o to snažia oni. A keďže závody neorganizujeme – jazdíme len tak rekreačne, bez stopiek a rozhodcov – nemusím sa viazať na jedného konkrétneho traséra. Ale stalo sa mi už aj to, že sa vzdialenosť medzi mnou a trasérom z rôznych dôvodov znásobila, alebo som mu jednoducho nevedomky ušiel a niekoľko minút som sa po vode pohyboval úplne sám.“

Prezradte mi, prosím, čo užitočné dokáže nevidiaci uprostred vodnej hladiny zachytiť?

„Tých orientačných bodov je tam, pochopiteľne, podstatne menej než, povedzme, v meste, ale nejaké predsa len sú. Človek napr. počuje vietor a cíti ho na tvári, hoci treba mať na pamäti, že vietor sa točí, nefúka vždy stabilne z jednej strany. A keď zosilnie, urobia sa vlny, ktoré takisto možno aspoň čiastočne vnímať. Ďalšou výbornou orientačnou pomôckou je slniečko, ale opäť, jeho lúče vám môže cloniť plachta, a potom, pravdaže, zvuky – ak napr. začujem vtáky či šum trstiny a stromov, je mi jasné, že sa blížim k brehu a treba sa točiť.“

Hlavou mi prebleslo, že windsurfing bude asi len pre tých, čo majú sluch ako netopier, a v tomto zmysle som sa aj zatvárila a zaznela, ale Luboš Zajíc ma hneď vyviedol z omylu: „To určite nie. Ak si aj nič z toho nevšímnete, nevadí. Dôležité je naučiť sa rozumieť, čo vám prostredníctvom rúk hovorí plachta a čo prostredníctvom nôh doska. To je rozhodujúce.“ Trošku som pookrila.

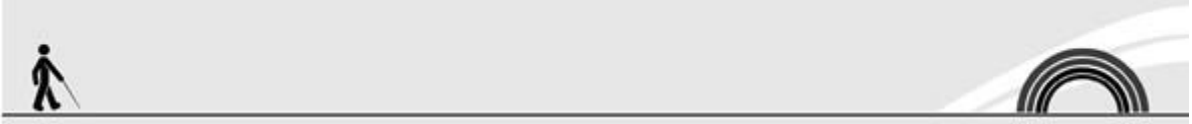
Luboš Zajíc (vľavo): „Pri mnohých športoch potrebuje nevidiaci veľmi tesný kontakt so svojím trasérom, pri windsurfigu sú chvíle, kedy je človek naozaj svojím vlastným pánom. A ten pocit slobody, to je úžasný zážitok!“

Zdroj: LZ

Nikdy nie je neskoro

Windsurfov sa zrakovým postihnutím je v rámci [TJ Zora](#) viac než tucet a každého, koho im teplý vietor bez veľkých poryvov do cesty priveje, vítajú. Vybavenie vám požičajú, ak by ste ešte váhali pošepkám vám, že existuje aj dvojsurf, takže traséra máte doslova na dosah ruky. Jazdiť možno od tých piatich – šiestich rokov. Pýtala som sa aj na hornú hranicu, ale keďže odpoveďou mi bol tichý výbuch srdečného smiechu, radšej som to viac nerozmazávala. Nejako mimoriadne fyzicky zdatný byť netreba. Stačí udržať stabilitu a vedieť plávať.

„K pádom, samozrejme, z času na čas dôjde, tomu sa asi vyhnúť ani nedá,“ hovorí jeden z najväčších organizátorov a propagátorov windsurfigu nevidiacich a slabozrakých v ČR Robert Vachule. „Učíme sa nepúšťať predčasne ani sťažnosť, ani rahno, aby nás pri páde neudreli

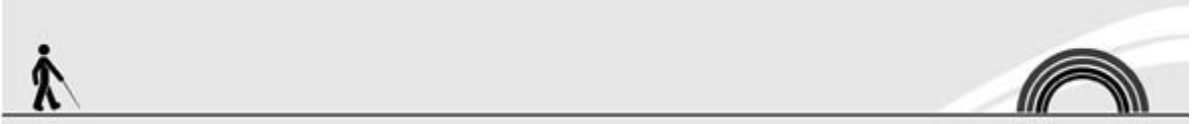
do hlavy. Keď sa ale predsa len z rúk vyšmyknú, je dobré dotýkať sa ktorejkoľvek časti surfu, aby sme sa po vynorení vedeli zorientovať a opäť naň vystúpiť. Väčšinou je však na dosah, kde presne, nám povie trasér, niekedy počuť, ako oň narážajú vlny. Musel by sa zdvihnúť prudší vietor, aby sa vzdialenosť medzi nami a doskou nejako radikálne zväčšila, ale to sa stáva len výnimočne. My jazdíme len tak rekreačne, žiaden slalom, freestyle či poloakrobatické kúsky neskúšame, takže v našom podaní by som to medzi adrenalínové športy určite neradil. Ved' prídte, uvidíte sami!"

Hladinou rybníka na kajaku

Zdroj: LZ

Dušana Blašková

DÚHA

DÚHA – Časopis pre nevidiacich a slabozrakých občanov so sociálnym zameraním

Periodicita: dvojmesačník

Vydavateľ: Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Sekulská 1, 842 50 Bratislava

IČO: 00683876

ISSN 1339-1755

Redakcia: Dušana Blašková, Eliška Fričovská a Josef Zbranek

Zostavila: Dušana Blašková

Jazyková korektúra: Michaela Hajduková

Fotografie, pri ktorých nie je uvedený zdroj, sú z archívu ÚNSS.

Grafika a tlač: Starion, s. r. o.

Registrácia: Ministerstvo kultúry SR, EV 4496/11

Príspevky posielajte písomne na adresu Úradu ÚNSS, Sekulská 1, 842 50 Bratislava alebo e-mailom na: duha@unss.sk.

Uzávierka nasledujúceho čísla: 31. júl 2022

Realizované s finančnou podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky